

SUOMEN KALASTUSLEHTI

Toimittaja: Y. Wuorontausta.

Toimituskunta: T. H. Järni,
K. Hinkkanen ja J. Niemelä.

Aikakauslehti ilmestyy vuoden kuluessa 12 numeroa.
Toimituksen osoite: Suomen Kalastusyhdistys, Helsinki.

42. vuosikerta

1935

No 1

Harjuksen pyynti on ainakin niiltä ajoilta asti minne vanha perintätieto ulottuu, harjoitettu melkein kauttaaltaan Käviän ja Siikajoen välistä Pohjanmaan rantaosalla. Harju on vieläkin useissa tämän alueen kalastuspaikoissa merkittävä pyyntikala, vaikka ei sitä esimerkiksi erittäin tällä rantaosalla siinä määrin, kuin varhaisempina aikoina.

Harju noussee kevättä jokien kultemaan. Kutu tapalituu heti jäidenlähön jalkeen, lähimä jokisussa olevissa sorapohjaisissa ja virtaavissa paikoissa tai koskienv alla. Täältä se kirdun tapahduttua laskenttu takaisin mereen ja asettuen enimmäkseen mereenpiistäville kivipoliisille ulkorannoille ja syvärinteisille n. s. pauhamatalille. Syyskuuden tullessa, kun merivesi kylenee, alkaa harjuus ranttaantua, asustiain aivan matulissa kivi- ja karikkopohjaisissa vesissä sekä hajaantuen syysnäöhällä matalaan, hiickkapoliiseen rantaveteen.

Jo varhaisista ajoista alkaen on sen pyyntiä kutsuikana joessa harjoitettu onkimalla, mitä pyyntitapaa vieläkin esim. Kalajoessa vähän tapaa. Enenvenhaan, jolloin ei ollut n. s. perhosonkeja, pidettiin koukkum täystettyä muurahaistonkkaa syöttää, eikä siimassa käytetty mitään kannatin eli merkkikohoa. Koukusta noin metrin etäisyydelle ol siimaan asetettu lyijypala painoksi, mikä valvastikin virtaavissa onkipaikoissa ankkinrei siimaa veteen, ettei siina koko-pituitaan kraatunut virran mukaan. Ainoastaan painosta tästä koukkum käytiä täpsinnittästä siimanosaan pitä virta koholla nostaa syöttää vespintaan. Onkiminen tapahtui rannalta tai mestäportailla, tai nyöskin joen yli vieviä siloilta siimaan kiinitetyistä vauvista nykimällä eli juksammallin. Tätä onnikonstia pitäävät vanhat onkinneet senaikisista onkilaitteista parhaimpana, jolla aikanaan kerrotaan saadun parhaat saaliit. Nykyään jokipyynnistä keviäisin saadaan harjusta parhaiden merralla ja jokirysällä sekä myöskin haaviamalla.

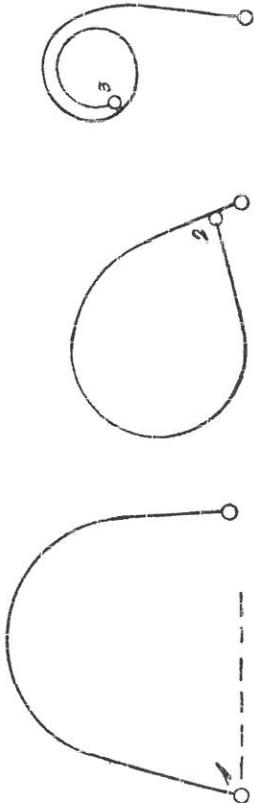
Kesällä ei tällä rantaosalla harjoiteta harjuksen pyyntiä mulla pyyntitavilla kuin harjuslaudoilla (selosteiltu ja kuvattu kirjassa »Suomen merikalastus ja jokipyynti» siv. 105). Tätä pyyntitapaa harrastavat ainoastaan urheilukalastajat. Muitta syksyllä, syyskuusta alkaen, alkaa harjuksen vakiutuism pyyntikäsi, mikä jatkuu syys-myöhään, aina rantavescien jäätymiseen asti. Verkoilla sitä katikkojen lähettyviltä koukkileille pesäksi laskettuna pyydystetään, kuten silikaakin. Mutta vakiintunut pyyntimenetelmä tapahtuu n. s. porkkaverkoilla. Porkkaverkot rakennetaan kiinteästi paaluoitustapaa käytäen, liinan suruuden ollessa $60 \times 1,2 \dots 2,10$ m, $60/6$ tai $80/6$ säikeestä langasta, tiheyden vaihdellessa $35\dots50$ mm soimunvälillä. Yläpaulassa käytetään kantavia tuohesta tai konkista valmistettuja koloja ja alapaulan painoina tuohikiveksiä, myöskin kankaasta kivipinnoin laitetettuja pusseja. Näitä porkkaverkkoja jadataan kiin-

teästi 3—4 kpl. yhteen ja toimitetaan niiden laskeminen veneestä kivipohjille likelle rantaa, rannan tai siitä ulkonelan vedenalaisen karikon rinteeseen, riinteer mukaan. Verkot laskettua, soudetaan sisäeli matalikon puolelta avian likeltä laskettua juonta pitkin ja tarkoitukseen varatulla somppalaitteisella sauvalla lyödään veteen, pohjaan ulottuvin iskuun verkkojen läheille, millä toinenpitcelä harjus häädetään verkkoon. Tämän jälkeen vedetään verkkojoni nopeasti veneeseen. Irroitetaan kiinni käyneet kalat ja toistetaan pyyntipaikkaa vaihdettua, laskettujen verkkojen lähellä uudestaan porkkaamista.

Harjusta pyydytetään syksyllä myöskin inaverkolla. Tämä inaverkko on jadattuna 35—45 syltää pitkä ja 1—2,5 m syvyinen. Silmäharjuvuus 37,5 mm, 60/6 langasta valmistettu. Alapaulalta püssipainoin painotettu. Yläpäällässä korkkiset kohovalmisteet. Tässä pyydyksessä ei käytetä ollenkaan peräverkkoa, kuten murossa, vaan muodostaa jataan kiinnitetty korkein laitaverkko pesäverkon. Pyyntipaikoissa, millä tällä imapydyksellä voi pyydystää, tullee olla tasainen polja, koska sitä vedettäessä pitää alapauhan laahustaa tiiviisti pohja pitkin. Pyydys lähdetään laskemaan epajapaikalla aivan matlasta vedestä, aitapään kivitoppilla poljauan kiinnitettyä karimaisesti (piirros 1), niin että verkkoo kauttaaltaan liinaa, t. s. ulottuu vesipintaan. Senjälkeen soutaen vedetään ääriväärin pää tai siula hinausköydestä kiinnipitääen, mikä köysi on sidottu pesäverkon siulan, lähtiöpaikan aitapähän kiinni (piirros 2). Kun näin on saatu apaja kiinni hinatuksi ympyrän muotoon, nostetaan pesäverkon siunutonasti lävitseväni kesänmittau lujuuksiä.

Verkonvierä sauva, sitämukaa kuin soutaja verkko hinaa. Kun pesäverkko näin kuljetettuna on saatettu pieneen noin 2 m läpimitäiseen ympyrään (piirros 3), irroitetaan nykäisylli sauvanpää lenkistään ja porkkataan sauvalla tähän muodostuneeseen pesään. Ylösnoston alkaessa saatetaan vene paulan yli kierteen sisäpuolle ja tapahduu verkon ylösnosto moleminista pauloista yhteenspuristamalla vetäen, jolloin pussimaiseksi muodostuneen liinan mukana nousee nekin kalat, mitkä eivät ole verkoon kiinni käyneet. Erääänlaatuiseessa imapydyksessä, mitä pyhäjoella käytetään, tapahdum pyytäminen ylläkerrottuun tapaan, mutta pesäverkko on pauloitettu kaksinkertaiseksi, ollen sisäpuolen liina rakenteeltaan ohuenpilankainen, ettei kala paremmi siihen tarttuisi. Porkkaamisen tapahduttua kierretään vedessä sauvan ympärille pesäverkko, minkä jälkeen se vasta nostetaan veneeseen. Tätä inappyyniä ei liene nuailla kuin Kala-ja Pyhijoella harjoitettu, eikä niitäkään enää ole monia käytännössä. Vaikka näillä edelläkerrotnilla pyynttarolla ei kerralla suuria saalita saudakkaan, minn nousee se syyspäyymilläkin harjottetuna useampiin tulhausiin killoihin. Kerätyyn saaliustilaiston nukkan v. 1933 tulii merestä syysaallina 4500 kg täällä rantasolista. Kevätppynistä kertyy myös luonuttiava määrä, samoin kesäisestä harjus-lautupyyynnistä, mikä usein kesinä muodostaa saaliista sururinman osan. Kooltaan syyspäyynistä saadut harjukset ovat 25—35 cm, paino vähillessä 0,4—2 kg. Harjus kaupataan täällä enimmäkseen tuoreena. Käytetään myöskin suolakalana vähäisessä määrin. Vanhat kalastajat tallat rantaosalla arvelevat harjuskannan vähenemisen olevan pahimpina syvinä mainittu lautapyymin, millä statuntonasti lävitsevän kesänmittau lujuuksiä.

J. Heusala.

lassa alapaulaa vasten oleva rihmainen lenkki esin, johon lenkkiin insaivaan pää, mikä myöskin on somppalaitteinen, asetetaan ja näin verkko, siulan ja alpanan yhtymäkohdan alapäästä sauvaan kiinniteityä, painetetaan poljaan, aivan liki sisäpuolle yhtymäkohdaan aitaverkkoon. Nyt lähtee venemies soittamaan aivan likeltä, ulkopuolta laskettun inaverkoon. Verkkomiehen pienin mykäyksin kuljetetaessa sisäpuolta paulan vasten pesäverkon siulaa, pitääen toisella kädellä yläpaulaa vasten olerasta hinausköydön ja paulan yhtymäkohdasta kiinni niin, että verkon siula pysty kiinteällä ja sauvanpää ei lähde irti kiinnipitäävästä lenkistään ja toisella kädellä kuljettaen